

10 dingen om te doen op en rondom je **SCHOOLPLEIN**

Avontuurlijk spelen

Spelen met water

Eten van je plein

Buitenlessen geven

Onderzoekend leren

**Planten en dieren
leren kennen**

Natuur beleven

Risico's leren nemen

Tot rust komen

Leren van anderen

10 dingen om te doen op en rondom je schoolplein

In Noord-Brabant zijn reeds vele schoolpleinen omgetoverd tot een Schoolplein van de Toekomst, deze pleinen zijn gezond, klimaatbestendig en natuurlijk avontuurlijk. Ze vergroten de speelaanleiding met natuurlijke materialen, breiden de biodiversiteit en de duurzame omgang met regenwater uit en dragen bij aan bewustwording van gezonde en duurzame voedselkeuzes. De buitenlessen op het schoolplein kunnen worden opgenomen in het onderwijsprogramma. Mocht je nog geen Schoolplein van de Toekomst hebben, dan biedt dit boekje volop inspiratie en handvatten om daarmee aan de slag te gaan.

In dit inspiratieboekje vind je 10 dingen die je op een Schoolplein van de Toekomst kunt doen, als kind én als leerkracht. Het schoolplein wordt met deze 10 dingen een avontuurlijk speel- en leerlandschap. Een buitenlokaal met insecten, vogels, planten, eetbare struiken, groenten, fruit en bomen. Een plek die de zintuigen prikkelt. Waar kinderen verstoppertje spelen achter bomen. Waar regenwater voor leven in de bodem zorgt en je als het heet is toch lekker buiten kan spelen. Waar de natuur een plek heeft en kinderen kunnen zich kunnen verwonderen.

Veel plezier!

Tekst: IVN Natuureducatie. Natuurillustraties: Jasper de Ruiter. Foto's voorkant: Koningin Emmaschool door de makers van de Ouders van Nu. Overige foto's o.a. door: August Swietkowiak, Rick Mellink, Marijke Vaes, de makers van de Ouders van Nu & CanStockPhoto.

Avontuurlijk spelen

Een Schoolplein van de Toekomst nodigt kinderen uit om op verschillende manieren te spelen. Kinderen spelen daardoor creatiever en gevarieerder. Ook spelen kinderen meer hun eigen spel en er is minder ruzie. Bovendien is een frisse neus in een groene omgeving gezond.

Tips

1. Zorg dat het plein ruimte biedt om rustig te zitten of te spelen, maar ook voor creatieve activiteiten, beweging en uitdaging. Zo kom je tegemoet aan verschillende leeftijden en typen kinderen.

2. Losse natuurlijke materialen zoals zand, takken, stenen en blaadjes nodigen uit tot ontdekken, verbeelden en creëren.

3. Het hoeft voor de kinderen niet gelijk duidelijk te zijn wat voor spel je op een plek kunt doen. Elementen als heuvels, water, zand en beplanting stimuleren kinderen om creatief te zijn.

Spelen met water

Water is een mooi onderdeel van een Schoolplein van de Toekomst. Kinderen spelen graag met water en het zorgt voor extra variatie in het spel. Een (mini) vijver trekt fascinerende waterbeestjes aan. Via een groen schoolplein kan regenwater beter wegzakken in de grond. Dat is goed voor de natuur. Ook gaat het hittestress tegen. Daarnaast voorkomt goede afwatering wateroverlast.

Op www.droppiewater.nl vind je educatief materiaal over water.

Tips

1. Regenwater zakt beter weg in zand en/of groen dan op plekken waar tegels liggen.

2. Kinderen kunnen eindeloos spelen met een waterpomp. Door de pomp op een verhoging te plaatsen, kunnen kinderen de waterstroom goed manipuleren met behulp van zand en/of stenen. Zo kunnen ze bijvoorbeeld de stroom verplaatsen en het water opvangen.

3. Vaak kunnen de bestaande gebouwen afgekoppeld worden door hun regenpijp 'af te zagen' en te leiden naar het schoolplein. Hiermee wordt de riolering ontlast en kan het regenwater van het dak langer vast worden gehouden op het perceel.

groene kikker

4. Vang regen op in een regenton. Als kinderen dit water gebruiken om de planten water te geven, leren ze over de waarde van regenwater.

Eten van je plein

- Op een Schoolplein van de Toekomst kunnen
- kinderen veel leren over voedsel. Ze ontdekken
- waar groenten en fruit vandaan komen en
- hoe planten groeien. Kinderen voelen zich
- betrokken bij het voedsel als ze zelf mogen
- zaaien, zorgen voor de planten én de vruchten
- mogen proeven. Ook worden ze zich bewust
- van het effect van voeding op hun gezondheid.

Tips

1. Door samen met kinderen voor een moestuin te zorgen, leren kinderen veel over planten en voedsel. Heb je weinig ruimte? Ook in bakken of grote potten kun je kruiden en groenten verbouwen!

Moestuincoaches kunnen jouw schoolmoestuin ondersteunen met lessen en onderhoud. Zie www.jonglereneten.nl/activiteiten-noord-brabant

2. Ook een fruitboom is leuk, bijvoorbeeld een appel-, peren-, of pruimenboom. Of plant een hazelaar voor de hazelnoten.

3. Bij een vuurplek kun je samen soep maken.

4. Plant struiken met eetbare bessen zoals de aalbes, kruisbes, framboos en braam.

wil je een heus voedselbosje op je schoolplein? Kijk dan op:
www.ivn.nl/voedselbosjes

Meer weten over voedsel op je schoolplein?

Ga naar www.ivn.nl/voedseleducatie

Buitenlessen geven

- Een Schoolplein van de Toekomst biedt uitgelezen kansen om buitenles te geven. Natuur- en bewegonderwijs liggen het meest voor de hand, maar ook voor taal, rekenen en aardrijkskunde kun je naar buiten. Dat is niet alleen leuk, maar ook nog eens gezond!

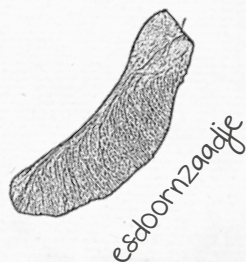
Tips

1. Gebruik een zitkring van stenen of boomstammen als buitenlokaal. Dit is handig als je buiten les geeft, maar komt ook van pas tijdens pauzes en ouderavonden.

2. Bedenk met elkaar hoe je het schoolplein wil inzetten in jullie onderwijs. Hoe beter het plein aansluit bij de visie en methode van de school, hoe groter de kans dat jullie het plein educatief gaan gebruiken. Een groen plein biedt ruimte voor onderzoekend en ontdekkend leren, maar je kunt het ook gebruiken als buitenatelier.

3. Doe in april mee aan de jaarlijkse Nationale Buitenlesdag, een initiatief van Jantje Beton en IVN Natuureducatie. Deze dag werkt motiverend én inspirerend. Meld je aan op www.buitenlesdag.nl. Je ontvangt dan een bundel vol buitenlesideeën.

4. Zorg voor veel verschillende soorten bomen en planten op het plein. Dat trekt ook weer verschillende soorten dieren aan, zoals insecten, vogels en misschien wel eekhoorns of egels. Allemaal interessant voor je natuuronderwijs!

Training 'buitenles geven' voor leerkrachten

Interesse? Neem contact op met IVN Brabant via de gegevens op de achterkant van dit boekje.

Meer inspiratie?

Ga naar www.ivn.nl/gezondeschoolpleinen/buitenlokaal

Onderzoekend leren

- Een Schoolplein van de Toekomst biedt volop mogelijkheden voor onderzoekend leren.
- Hoe meer variatie er is op het plein, hoe meer het plein uitdaagt en ruimte biedt voor onderzoek. Denk hierbij aan hoogteverschillen, schaduwplekken, de aanwezigheid van water en verschillende bomen en planten.

Onderzoeksideeën:

Op welke plek leven de meeste bodemdiertjes?

Waar zakt water het snelst de grond in?

Zijn er temperatuurverschillen op het plein? Hoe komt dat?

Op welke planten komen de meeste vlinders af?

Landkaartje

Tip

Vraag een IVN-afdeling bij jou in de buurt om educatie te verzorgen!
Je vindt ze op:
www.ivn.nl/afdelingen#noord-brabant

Icarusblauwtje

paardenbloem

Planten en dieren leren kennen

- Een Schoolplein van de Toekomst is niet alleen
- een fijne plek voor kinderen, maar ook voor
- planten en dieren. Vogels, vlinders en bijen
- vinden er een plek om te leven en te eten. Hier
- maken kinderen spelenderwijs kennis met
- allerlei plant- en diersoorten.

Een insectenhotel maken allerlei
kleine beestjes hun nestje

Planttips

1. **Bepant een deel van het schoolplein met planten en bloemen voor vlinders en bijen.** Kijk op www.vlinderstichting.nl voor een lijst met planten en bloemen die insectvriendelijk zijn.
2. **Plant struiken met eetbare bessen voor vogels, zoals de rozenbottel, de klimop en het krentenboompje.** Kijk op www.vogelbescherming.nl voor een overzicht.
3. **Plant verschillende soorten planten, bijvoorbeeld varens en zaadplanten, zodat kinderen de verschillen kunnen onderzoeken.**

Mossen en bodemdierjes leven graag
tussen dode boomstammen

regenworm

Natuur beleven

Kinderen komen steeds minder in contact met de natuur. Ze spelen minder buiten en er is minder speelnatuur in de buurt dan vroeger. Een Schoolplein van de Toekomst biedt kinderen elk dag kans op natuurbeleving. Op natuurlijke plekken op het schoolplein kunnen kinderen op zoek kunnen naar kleine diertjes, boomknoppen, bladeren, vlinders en vogels.

Tips

1. Hou je schoolplein in alle seizoenen aantrekkelijk voor verschillende soorten dieren met bessenstruiken, wintervoer en nestkastjes.

Meer tips

2. Heb je de mogelijkheid om een kleine vijver aan te leggen? Geweldig! Waterbeestjes blijven elk kind boeien. Ook libellen, kikkers, padden en salamanders kunnen daar op af komen. Een grote teil (zoals een cementkuip) gevuld met water en waterplanten is al een leuke minivijver. Zorg voor een paar stenen die dienen als trapje voor dieren, zodat ze makkelijk de vijver in en uit kunnen. Dat is belangrijk, want zonder kikkers, padden of salamanders, die muggenlarven opeten, kan zo'n teil een broedplaats voor muggen worden.

3. Laat uitgebloeide planten staan en laat afgevalen bladeren liggen. Maak er een échte kleine-beestjes-hoek van door er boomstammetjes en stapelmuurtjes van bakstenen of dakpannen bij te plaatsen. Dit biedt een overwinteringsplek voor diertjes.

4. Zaai of plant bloemen voor bijen en vlinders.

Plant verschillende soorten en zorg ervoor dat er van de lente tot en met de herfst bloemen bloeien. Zo is er bijna het hele jaar door nectar voor de bijen en vlinders op je schoolplein van de Toekomst.

Risico's leren nemen

Op een groen schoolplein zijn vaak meer mogelijkheden om risico's te leren nemen dan op een grijs schoolplein. Er kan gespeeld worden op hoogte of er zijn plekjes in het groen waar kinderen zich kunnen verstoppen. Voor kinderen is dit prettig én leerzaam. Het daagt kinderen uit om hun grenzen te leren kennen en te verleggen.

E8

Tips

1. Bespreek met je team welke risico's je aanvaardbaar vindt. Het gaat er om dat het risico in verhouding staat tot de pedagogische waarde en het stimuleren van de motorische ontwikkeling van kinderen. Bijvoorbeeld: het is zinvol om te leren klimmen, maar dat hoeft niet hoger dan twee meter.

2. Loop tijdens je pleinwacht rond, zo houd je de spelende kinderen in het oog.

3. Zorg ervoor dat je een overzichtsplek op het schoolplein hebt. Bijvoorbeeld op een heuvel in het midden van het plein.

- 4: Op www.gezondeschoolpleinen.nl/basisonderwijs vind je tips & tricks over veiligheid, beplanting, (val) ondergrond en duurzaamheid van je schoolplein van de Toekomst.

Tot rust komen

Sommige kinderen hebben in de pauze behoefte aan een rustig plekje. Een beschut plekje, afgezonderd van het gedeelte waar kinderen rennen, biedt uitkomst. Hier kunnen kinderen zich terugtrekken, voelen ze zich veilig en hebben ze ruimte voor een rustig spel.

Op een rustig plekje kunnen kinderen bijvoorbeeld met elkaar kletsen, een boekje lezen of creatief spelen. Op die manier komt een groen schoolplein tegemoet aan de diverse behoeften van leerlingen.

Ook een hutje kan een
fijne rustplek vormen. Bijvoorbeeld
een hutje van wilgentakken of een
boomhut van hout.

roodborst

Zorg voor zitplekjes die voor de rest van het plein zijn afgeschermd, bijvoorbeeld door struiken of hoogteverschillen. Door de struiken niet te hoog te laten groeien, houden leerkrachten toch overzicht.

Leren van anderen

Er komt veel kijken bij een Schoolplein van de Toekomst. Hoe zorg je dat het ontwerp goed tot zijn recht komt, zodat er volop mogelijkheden zijn om te spelen én te leren? En hoe gebruik je het schoolplein in je lessen? Leer van anderen zodat je het wiel niet opnieuw hoeft uit te vinden. De volgende organisaties helpen je graag op weg:

1. Op www.schoolpleinenbrabant.nl vind je **tips voor ontwerp, aanleg, beheer en gebruik van je Schoolplein van de Toekomst**.
2. Doe inspiratie op bij andere scholen die een Schoolplein van de Toekomst gaan aanleggen of die er al een hebben via **'voorbeelden'** op www.schoolpleinenbrabant.nl.
3. Kijk op www.buitenlesdag.nl/buitenlesplek voor **tips over buitenles**.
4. Vergroening kan op het schoolplein, rondom de school én in het klaslokaal. Hiervoor zijn diverse concepten met een educatiepakket zoals **voedselbosjes**, **Tiny Forest** en **Binnenbos**. Neem contact op met IVN Brabant voor meer informatie of kijk op www.ivn.nl/brabant.
5. De vrijwilligers van **IVN-afdelingen** werken soms samen met de school om natuureducatie te geven, natuurouders op te leiden of mee te helpen met moestuinieren en beheer. Zoek contact met de afdeling bij jou in de buurt via www.ivn.nl/afdeling#noord-brabant en informeer naar de mogelijkheden.
6. Benut het netwerk van Springzaad (www.springzaad.nl) als je op zoek bent naar een **ontwerper of hovenier gespecialiseerd in speelnatuur**.
7. Vraag voor ondersteuning bij het **aanleggen en onderhouden van een moestuin** hulp van een moestuincoach via www.jonglerenheten.nl/activiteiten-noord-brabant.
8. Neem contact op met de **gezonde schooladviseur** van de GGD in jouw regio (www.gezondeschool.nl). Maak gebruik van hun ondersteuningsaanbod en maak het schoolplein onderdeel van jouw gezonde schoolaanpak. Kijk voor meer tips over gezonde pleinen op www.gezondeschoolpleinen.nl/basisonderwijs.
9. Voor **lesmateriaal over water** kun je terecht bij Droppie Water, het landelijke platform van de waterschappen voor watereducatie aan basisscholen. Kijk op www.droppiewater.nl

Vragen over Schoolpleinen van de Toekomst?
Neem contact op met IVN Brabant via
brabant@ivn.nl of 088 - 500 31 10.
We helpen je graag op weg!

Over Schoolpleinen van de Toekomst

De provincie Noord-Brabant, Brabantse Waterschappen, Jong Leren Eten Brabant (Ministerie van LNV), Prins Bernhard Cultuurfonds en andere partners hebben geld bij elkaar gelegd om een impuls te geven aan groene schoolpleinen. Met dit geld kregen 250 Brabantse scholen de mogelijkheid om hun schoolplein te vergroenen en in te zetten als buitenleslokaal. Daarnaast is het een stimulans voor lokale partners en overheden om ook bij te dragen aan deze gezonde, klimaatbestendige en avontuurlijke leerplekken. Kijk op www.schoolpleinenbrabant.nl voor actuele informatie over financieringsmogelijkheden.

Provincie Noord-Brabant

IVN Natuureducatie

IVN Natuureducatie verbindt mens en natuur. Met IVN beleven jong en oud hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is. Dat doen we met natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. Zelf leren en doen staan altijd centraal.

Onze 130 professionals, 25.000 leden en 163 vrijwilligersafdelingen in heel Nederland organiseren projecten, campagnes, cursussen en vele natuuractiviteiten. Dit doen we vanuit vier kernthema's: Kind & Natuur, Natuur in de buurt, Natuur & Recreatie en Natuur & Gezondheid.

www.ivn.nl/brabant
[@ivnnederland](https://twitter.com/ivnnederland)
[@ivnbrabant](https://www.facebook.com/ivnbrabant)
[@ivnnatuureducatie](https://www.instagram.com/ivnnatuureducatie)
brabant@ivn.nl
088 - 500 31 10

